

30.

Máthé János naplója⁵⁰⁹

Magyarhermány, 1956. október 21.

Kézről-kézre jár az *Előre* mai száma, mely a moszkvai *Pravda*-nak a lengyel sajtó elleni támadó cikkét ismerteti. A cikkből kitűnik, hogy Lengyelországban is tűrhetetlenné vált a vörös uralom. A *Pravda* kitör az egyik cikk írója – bizonyos Z. Florczak ellen, aki a *Nova Huta*-ban, a Lengyel Írószövetség lapjában kimondja, hogy a „Világ proletárjai egyesüljete” jelszó már nem jelent semmit. Egy másik író a beszolgáltatásos rablórendszerrel azt írja, hogy végérvényesen megbukott – és nyíltan kijelenti, hogy ez a rendszer „csak bizonyos politikai körülmények közepette, a bíráló elfojtása és a rendőri terror körülményei közepette működhett.” Javasolja „a vezető minisztériumok mindenhatóságának felszámolását.”

*

A rajoni [járás] néptanács 5221/I/956 számú átirata alapján értesítettek, hogy a kuláknévjegyzékből törölve lettünk október 23-án. Ezzel lezárult a vörös uralom esztelen emberüldözésének hermányi viszonylatban nyolc évig tartott korszaka.

Máthé János: Magyarhermány kronológiája 1944–1965. Budapest, Teleki László Alapítvány Könyvtára, K-3087/2005, 64. f.

509 Máthé János (1898–1986), az erdővidéki Magyarhermányban született és ott élő gazdálkodó, autodidakta helytörténész. Az általános iskola elvégzése után a székelyudvarhelyi Református Kollégium diákja, tanulmányait négy év után anyagi okok miatt kénytelen megszakítani. Részt vett az első világháborúba, majd a román impérium alatt szülőfaluja egyik vezetője, 1940–1944 között az Erdélyi Párt helyi tagozatának elnöke. A negyvenes évektől helytörténeti, néprajzi és nyelvészeti kutatásokat végzett saját faluközösségéről és a székelység eredetéről, az 1848-as forradalomról, Gábor Áron életéről. Évtizedeken át szakmai kapcsolatot tartott román és magyar levéltárakkal, illetve a Széchényi könyvtárral. 1969–1974 között Kovászna megye magyar kommunista vezetése kedvező politikai légkört teremtett a „nemzetibb” szerzőknek is, és több rövid írást közölhetett nem csak a helyi sajtóban, de romániai magyar, illetve magyarországi folyóiratokban. A *Változó világ* című szociográfiai kötetben (Imreh István szerk., Bukarest, Kriterion, 1978) is publikált. Nagyobb lélegzetű művei (*Magyarhermány monográfiája*, 245. p.; *A régi székelység részvétele az 1848/49. évi szabadságharcban*, 365. p.) csak 1990 után kerülhettek köztérre. Kutatásai és külföldi levelezése miatt az állambiztonsági szervek szigorú megfigyelés alatt tartották 1953-tól haláláig, a Securitate több kéziratát is elkobozta. A *Magyarhermány kronológiája 1944–1964* című kéziratról azonban nem volt tudomása a román állambiztonságnak. A 80 oldalas kézirat László Márton gondozásában megjelenés alatt (Csíkszereda, Pro-Print, 2006).